RAAD VAN TOEZICHT VERZEKERINGEN

U I T S P R A A K Nr. 2007/027 Br

i n d e k l a c h t nr. 2006.4054 (120.06)

ingediend door:

hierna te noemen ‘klager’,

tegen:

hierna te noemen ‘verzekeraar’.

De Raad van Toezicht Verzekeringen heeft kennis genomen van de schriftelijke klacht, alsmede van het daartegen door verzekeraar gevoerde schriftelijke verweer.

Uit de stukken is, voor zover voor de beoordeling van de klacht van belang, het navolgende gebleken.

Inleiding

De Vereniging van Eigenaren van een appartementencomplex, vertegenwoordigd door klager in zijn hoedanigheid van voorzitter, heeft per 26 oktober 2000 een gebouwenverzekering en een aansprakelijkheidsverzekering voor bedrijven en beroepen gesloten bij verzekeraar. De contractvervaldatum voor beide verzekeringen is 1 januari 2011.

Bij brief van 27 mei 2006 heeft klager verzekeraar verzocht de contractduur van de verzekeringen van de Vereniging van Eigenaren aan te passen aan het per 1 januari 2006 gewijzigde verzekeringsrecht. Verzekeraar heeft geweigerd de contractduur van die verzekeringen te verkorten.

Zowel in de op de gebouwenverzekering van toepassing zijnde verzekeringsvoorwaarden (artikel 28), als in de op de aansprakelijkheidsverzekering voor bedrijven en beroepen van toepassing zijnde verzekeringsvoorwaarden (artikel 15) is de volgende bepaling opgenomen:

‘De verzekering eindigt:

(..)

b. door opzegging door de maatschappij tegen de premievervaldag, mits de opzegging schriftelijk geschiedt en daarbij een termijn van ten minste twee maanden in acht wordt genomen’.

De klacht

Ten onrechte heeft verzekeraar geweigerd de contractduur van de door de Vereniging van Eigenaren gesloten verzekeringen aan te passen. Omdat krachtens de verzekeringsvoorwaarden opzegging door verzekeraar mogelijk is tegen de premievervaldag, zijn de verzekeringen op grond van artikel 7:940 lid 3 BW ook voor de verzekeringnemer per jaarlijkse premievervaldatum opzegbaar

en is de looptijd van de verzekeringen gelijk aan de periode tot de premievervaldag, dus één jaar.

Het standpunt van verzekeraar

Verzekeraar heeft uit de vraagstelling van klager begrepen dat hij van mening is dat wanneer hij jaarlijks zou kunnen opzeggen hij óók recht heeft op aanpassing van de contracttermijn. Dat dit formeel geen juiste redenering is, heeft verzekeraar vervolgens bewust in het midden gelaten omdat het bestaan van een jaarlijks opzeggingsrecht - in ieder geval benaderd vanuit de optiek van klager en zijn opzeggingsmogelijkheden - hetzelfde effect heeft als een jaarcontract. In zijn brief van 1 september 2006 heeft verzekeraar de exacte formulering van het verzoek van klager losgelaten en het probleem weergegeven met de woorden "dat de verzekering per jaarlijkse premievervaldatum opzegbaar is omdat de verzekeraar zich dit recht in de voorwaarden ook heeft voorbehouden". Verzekeraar meent dat er voor hem geen jaarlijks opzeggingsrecht geldt, althans niet ongeclausuleerd, omdat er door hem slechts een beroep op een dergelijk beding gedaan kan worden als er sprake is van gronden die van dien aard zijn dat gebondenheid aan de overeenkomst niet meer van hem kan worden gevergd. Verzekeraar heeft zich afgevraagd hoe deze bepaling uitpakt voor de opzeggingsmogelijkheden van de verzekeringnemer en deze vraag voorgelegd aan Prof. Mr. J.H. Wansink. Deze is van mening dat het verdedigbaar is om ervan uit te gaan dat ook de verzekeringnemer niet zonder meer kan opzeggen. Verzekeraar heeft dit aan klager uitgelegd en hem een kopie van het advies van Wansink gegeven. Nu verzekeraar op basis van dit advies geen gevolg geeft aan opzeggingen per premievervaldag, is hij - als hij de formeel onjuiste redenering van klager zou volgen - dus ook niet gehouden om de contracttermijnen terug te brengen naar één jaar.

Verzekeraar wil overigens benadrukken dat het nieuwe recht zich niet verzet tegen meerjarige contracten. Een gehoudenheid aan de kant van verzekeraars om een contracttermijn te beperken verhoudt zich slecht met het nieuwe recht én met het aloude beginsel van contractvrijheid. Verzekeraar heeft in zijn brief van 1 september 2006 laten weten dat hij verzekeringnemers in het verleden onverplicht de mogelijkheid heeft gegeven contracttermijnen terug te brengen naar een periode van minimaal vijf jaar voor zover het ging om overeenkomsten die waren gesloten vóór 15 december 1999. Deze mogelijkheid is nu niet meer van belang door de invoering van artikel 7:940 lid 2 BW. Als gevolg van de invoering van die regeling kan de verzekeringnemer immers ook zonder aanpassing van de contracttermijn iedere vijf jaar opzeggen.

Verzekeraar heeft in alle redelijkheid kunnen weigeren de overeengekomen contracttermijnen terug te brengen naar perioden van één jaar.

Het commentaar van klager

Na kennisneming van het verweer van verzekeraar heeft klager zijn klacht gehandhaafd en nog nader toegelicht. Klager heeft nog aangevoerd dat voor de verzekeringnemer op geen enkele wijze uit de polis blijkt dat er voldoende ernstige omstandigheden nodig zijn om tussentijdse opzegging van de verzekeringen te rechtvaardigen.

Het oordeel van de Raad

Algemene beschouwing

De Raad stelt in deze zaak het volgende voorop.

1. Voor de uitleg van artikel 7:940 lid 3 BW zijn de volgende passages uit de parlementaire behandeling van het wetsvoorstel 'Vaststelling van titel 7.17 (verzekering) en titel 7.18 (lijfrente) van het nieuwe Burgerlijk Wetboek' (nr. 19 529) en het wetsvoorstel 'Invoeringswet titel 7.17 en titel 7.18 Burgerlijk Wetboek' (nr. 30 137) van belang.

A Bij eerste Nota van Wijziging van 21 juni 2000 (Kamerstukken II 1999-2000, 19 529, nr. 5) is aan artikel 7.17.1.13 (7:940 BW) een derde lid toegevoegd, luidende: 'Indien de verzekeraar de bevoegdheid heeft bedongen de overeenkomst tussentijds op te zeggen, komt de verzekeringnemer een gelijke bevoegdheid toe. De verzekeraar en de verzekeringnemer nemen daarbij een termijn van twee maanden in acht'. Als toelichting wordt in de Nota van Wijziging (p. 26-27) het volgende vermeld: 'Het komt nog al eens voor dat krachtens de polis de verzekeraar en de verzekeringnemer ongelijke opzegmogelijkheden hebben. Zo komt het voor dat de verzekeringnemer alleen kan opzeggen tegen de contractsvervaldatum, maar de verzekeraar ook tegen elke jaarlijkse premievervaldatum. Ook komt de verzekeraar nog al eens de bevoegdheid toe de overeenkomst tussentijds op te zeggen na het vallen van schade, terwijl die bevoegdheid de verzekeringnemer wordt onthouden. Het nieuw voorgestelde derde lid van dit artikel beoogt de opzegmogelijkheden voor beide partijen gelijk te doen zijn. Dit vooral om evenwichtige opzegmogelijkheden te creëren. Het belang daarvan voor de verzekeringnemer kan bijvoorbeeld daarin gelegen zijn dat deze ontevreden is over een afwikkeling van de schade. De mogelijke vrees - met name bij meerjarige contracten tegen een lagere premie - dat door het gelijktrekken van de opzegmogelijkheden de verzekeringnemer onder omstandigheden te gemakkelijk de overeenkomst tussentijds kan opzeggen, kan door de verzekeraar weggenomen worden door zijn eigen opzegmogelijkheden restrictief te formuleren'.

B Blijkens het Voorlopig verslag van de vaste commissie voor Justitie van 31 oktober 2003 (Kamerstukken I 2003-2004, 19 529, A, p. 4-5), de Memorie van Antwoord van 5 oktober 2004 (Kamerstukken I 2004-2005, 19 529, B, p. 13) en het Nader Voorlopig verslag van de vaste commissie voor Justitie van 22 februari 2005 (Kamerstukken I 2004-2005, 19 529, D, p. 5-6) is tijdens de behandeling in de Eerste Kamer de vraag aan de orde gesteld of de verzekeringnemer of uitkeringsgerechtigde wel wordt beschermd tegen een al te willekeurige opzegging door de verzekeraar.

Als antwoord daarop is bij de Aanpassingswet (Kamerstukken II 2004-2005, 30 137, nr. 2) aan het slot van artikel 7.17.1.13 lid 3 de volgende zin toegevoegd: 'De verzekeraar kan slechts tussentijds opzeggen op in de overeenkomst vermelde gronden welke van dien aard zijn dat gebondenheid aan de overeenkomst niet meer van de verzekeraar kan worden gevergd'.

Deze slotzin is in de Memorie van Toelichting (Kamerstukken II, 2004-2005, 30 137, nr. 3, p. 7-8) als volgt toegelicht: 'Intussen past bij de verzekeringsovereenkomst in het algemeen wel dat de verzekeraar in beginsel terughoudend is in het hanteren van een bevoegdheid tot tussentijdse opzegging, zeker als er geen sprake is van kwade trouw bij de verzekeringnemer. Hetgeen men hier veelal ook zou kunnen afleiden uit bepalingen van het algemene vermogensrecht, leent zich ook voor een verzekeringsrechtelijke toespitsing. (…) De van verzekeraars te vergen terughoudendheid is tot uitdrukking gebracht in de voorgestelde toevoeging aan lid 3. In elk geval zal voldaan moeten zijn aan de in de verzekeringsvoorwaarden gestelde vereisten. Voorts zal de verzekeraar

veelal zorgvuldig moeten overwegen of de omstandigheden voldoende ernstig zijn om opzegging te rechtvaardigen en moeten nagaan of in redelijkheid geen minder ingrijpende maatregel kan worden gevonden die evenzeer recht doet aan de belangen van beide partijen (..)'.
2. Op 31 oktober 2006 heeft PvdA-kamerlid Heemskerk aan de Minister van Justitie vragen gesteld over het tussentijds opzeggen van verzekeringen. Een van de vragen luidde: 'Geldt de voorwaarde, dat de verzekering alleen tussentijds opzegbaar is als daartoe een voldoende zwaarwegende grond bestaat, ook voor de verzekeringnemer?'. De Minister van Justitie heeft deze vraag als volgt beantwoord: 'Artikel 7:940 lid 3, eerste volzin, BW strekt er niet toe ook aan de verzekeringnemer een beperking op te leggen ten aanzien van de wijze waarop hij zijn opzeggingsbevoegdheid uitoefent. Nu hiermee bij het formuleren van de verzekeringsvoorwaarden rekening kan worden gehouden, behoeft voor nadelige gevolgen voor verzekeraars van deze bevoegdheid van de verzekeringnemer in het algemeen niet te worden gevreesd. Zou onder bijzondere omstandigheden een opzegging door de verzekeringnemer naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar zijn, dan kan de verzekeraar zich daartegen op die grond verzetten (artikel 6:2 lid 2 BW)'. De door Heemskerk eveneens gestelde vraag of het feit dat de verzekeraar zich de bevoegdheid toekent om het contract tegen de jaarlijkse hoofdpremievervaldatum op te zeggen, terwijl de verzekeringnemer slechts het recht heeft om de verzekering op te zeggen tegen de contractvervaldatum (bij langjarige contracten) niet in strijd is met artikel 7:940 lid 3 BW, heeft de Minister van Justitie bevestigend beantwoord. Volgens de Minister van Justitie zal artikel 7:940 lid 3, eerste volzin, BW in zo'n geval meebrengen dat de verzekeringnemer, in weerwil van het feit dat de verzekeringsvoorwaarden slechts voorzien in opzegging door de verzekeringnemer tegen de contractvervaldatum, óók kan opzeggen tegen de jaarlijkse hoofdpremievervaldatum.
3. Op 16 december 2005 heeft Prof. Mr. J.H. Wansink een advies uitgebracht over de uitleg van het bepaalde in artikel 7:940 lid 3 BW. Wansink heeft in dit advies vermeld dat hij geneigd is de vraag, inhoudende of ook voor de verzekeringnemer geldt dat hij slechts tussentijds kan opzeggen indien hij aantoont dat de omstandigheden voldoende ernstig zijn om opzegging te rechtvaardigen, bevestigend te beantwoorden. Het in artikel 7:940 lid 3, eerste zin, BW neergelegde uitgangspunt van wederzijdse gelijkheid van rechten verdraagt zich naar de mening van Wansink slecht met de opvatting dat de verzekeringnemer als een "free rider" zonder meer zonder enige redengeving per premievervaldatum de polis zou kunnen opzeggen, uitsluitend omdat de verzekeraar zich de bevoegdheid met zo veel woorden in de polisvoorwaarden heeft voorbehouden.
4. In zijn circulaire MSS 2007/04 van 29 januari 2007 heeft het Verbond van Verzekeraars alle bij hem aangesloten schadeverzekeringsinstellingen geïnformeerd over het door de Juridische Commissie Schade uitgebrachte advies inzake tussentijdse opzegmogelijkheden van de verzekeringnemer. Naar het oordeel van de Juridische Commissie Schade strookt de interpretatie van artikel 7:940 BW die de Minister van Justitie geeft in de beantwoording van de Kamervragen, niet met de toelichting die destijds door de wetgever bij dit artikel is gegeven. Het Verbond van Verzekeraars wijst er in zijn circulaire op dat het belang van de goede naam van het verzekeringsbedrijf gebaat is bij een zo consumentvriendelijk mogelijk handelen van verzekeraars en raadt de aangeslotenen derhalve aan, behoudens in die gevallen waarin sprake is van strijdigheid met de redelijkheid en billijkheid, zo ruimhartig mogelijk in te stemmen met de wens van een verzekeringnemer om de verzekeringsovereenkomst tussentijds te beëindigen. In zijn circulaire MSS 2007/05 van 2 februari 2007 heeft het Verbond van Verzekeraars, nadat hem vragen hadden bereikt over de uitleg van zijn circulaire van

29 januari 2007, onderstreept dat hij, met het advies ruimhartig om te gaan met tussentijdse opzeggingen, een algemene aanbeveling heeft willen doen aan zijn leden.
5. Artikel 7:940 lid 3 BW koppelt het opzeggingsrecht van de verzekeringnemer aan de opzeggingsbevoegdheid van de verzekeraar, welke bevoegdheid op zijn beurt weer is gebonden aan een polisbepaling. Artikel 7:940 lid 3 BW strekt er derhalve niet toe dat de verzekeringnemer onder alle omstandigheden de verzekering zonder meer kan opzeggen. De in een aantal tussentijdse-opzeggingszaken bij de Raad aangevoerde argumentatie dat een verzekering wordt opgezegd "omdat het nieuwe verzekeringsrecht in werking is getreden", is mitsdien ontoereikend.
6. In een aantal tussentijdse-opzeggingszaken is ook verband gelegd tussen (een verzoek tot) tussentijdse beëindiging van de verzekering door een nieuwe tussenpersoon en de provisieaanspraak die de oude tussenpersoon na overboeking van de verzekering naar de nieuwe tussenpersoon krachtens art. 17 lid 3 van de Wet Assurantiebemiddeling (oud) heeft behouden, welke aanspraak evenwel bij de beëindiging van de verzekering eindigt. In zijn arrest van 11 mei 1990, NJ 1991, 151 m.nt. MMM heeft de Hoge Raad geoordeeld dat niet is uitgesloten dat zich omstandigheden voordoen dat een verzekeraar die onverplicht (onderstreping RvT) meewerkt aan tussentijdse beëindiging van de verzekering, daarbij rekening heeft te houden met de gerechtvaardigde belangen van de oude tussenpersoon. In geval een verzekeraar ingaat op een redelijk verzoek van de verzekeringnemer tot tussentijdse opzegging, zal in beginsel geen sprake zijn van een tussentijdse beëindiging van de verzekering zonder geldige reden, met als gevolg dat een verzekeraar in een dergelijk geval in beginsel ook niet onrechtmatig handelt tegenover de voormalige tussenpersoon.
7. Bij meerjarige verzekeringsovereenkomsten is voorts het volgende van belang. Op grond van het tweede lid van artikel 7:940 BW kunnen de verzekeringnemer en, tenzij het een persoonsverzekering betreft, de verzekeraar een overeenkomst die is aangegaan voor een periode van meer dan vijf jaar, of die voor zulk een periode is verlengd, opzeggen tegen het einde van het vijfde jaar binnen die periode. Daarbij geldt een opzegtermijn van twee maanden. Van deze bepaling kan ingevolge artikel 7:943 lid 3 BW niet ten nadele van de verzekeringnemer of de tot uitkering gerechtigde worden afgeweken indien de verzekeringnemer een natuurlijk persoon is en hij de verzekering sluit anders dan in de uitoefening van een beroep of bedrijf. De Raad is van oordeel dat verzekeraars de particulieren die hun meerjarige verzekeringen tussentijds wensen te beëindigen, in voorkomende gevallen dienen te wijzen op het in artikel 7:940 lid 2 BW bepaalde.

Beoordeling van de onderhavige klacht

8. Klager gaat in zijn klacht uit van de veronderstelling dat wanneer hij jaarlijks de verzekeringen kan opzeggen, dit met zich brengt dat hij ook de contracttermijn kan verkorten tot één jaar. Deze veronderstelling is onjuist zodat de klacht in zoverre ongegrond is.
9. Indien de klacht evenwel - zoals verzekeraar in zijn verweerschrift heeft gedaan - wordt opgevat als gericht tegen de weigering van verzekeraar om de door klager gedane opzegging per premievervaldatum te aanvaarden, geldt het volgende.
10. De Raad kan geen voor partijen bindende uitspraak doen omtrent de vraag of de in artikel 7:940 lid 3 BW neergelegde beperking, inhoudende dat de verzekeraar slechts tussentijds kan opzeggen op in de overeenkomst vermelde gronden welke van dien aard zijn dat gebondenheid aan de overeenkomst niet meer van hem kan worden gevergd, ook geldt voor de verzekeringnemer die, met een beroep op de eerste volzin van dat artikellid, de overeenkomst tussentijds opzegt. De uitleg van deze wetsbepaling is aan de rechter voorbehouden. Wel kan de Raad beoordelen of het door verzekeraar dienaangaande ingenomen standpunt in redelijkheid verdedigbaar is, omdat, zou dat

laatste niet het geval zijn, verzekeraar de goede naam van het verzekeringsbedrijf schaadt.
11. Verzekeraar heeft Prof. Mr. J.H. Wansink gevraagd hem te adviseren over de vraag wat de opzeggingsmogelijkheden van de verzekeringnemer in het nieuwe verzekeringsrecht zijn. Deze heeft zich - zoals uit de Algemene beschouwing blijkt - op het standpunt gesteld dat het verdedigbaar is om ervan uit te gaan dat ook de verzekeringnemer slechts tussentijds kan opzeggen indien hij aantoont dat de omstandigheden voldoende ernstig zijn om opzegging te rechtvaardigen. Door dit advies op te volgen en op grond daarvan het standpunt in te nemen dat klager - die het bestaan van dergelijke omstandigheden niet heeft gesteld, laat staan aangetoond - de verzekeringen niet per premievervaldag kon opzeggen, heeft verzekeraar de goede naam van het verzekeringsbedrijf niet geschaad.
12. Het bovenstaande voert de Raad tot de slotsom dat de klacht ongegrond moet worden verklaard.

De beslissing
De Raad verklaart de klacht ongegrond.

Aldus is beslist op 19 maart 2007 door mr. E.M. Wesseling-van Gent, voorzitter, mr. J.G.C. Kamphuisen, mr. E.J. Numann en mr. C.W.M. van Ballegooijen, leden van de Raad, in tegenwoordigheid van mr. J.J. Guijt, secretaris.

De voorzitter:

(mr. E.M. Wesseling-van Gent)

De secretaris:

(mr. J.J. Guijt)